

1973.

GOD. 1

BROJ 1

Prije dvadeset i pet godina izišao je prvi broj časopisa SOCIJALNA PSIHIJARIJA. Bilo je to u vrijeme uznapredovalog razvoja socijalne psihijatrije u Hrvatskoj. Tim povodom glavni urednik Nikola Peršić napisao je:

»U časopisu treba predstaviti znanstvena ostvarenja, obilježja i razvoje socijalne psihijatrije u svijetu i u Hrvatskoj. Znanost treba proisteci iz života i da mu za uzvrat pruža čovječniji smisao i ljepotu. Zbog toga ovaj časopis treba zrcaliti našu zbilju i pružiti nove duhovne poticaje. Za to je potrebna pomoć i drugih znanosti koje proučavaju egzistencijalna pitanja čovjeka. Time se zacrtava interdisciplinarno značenje časopisa SOCIJALNA PSIHIJARIJA. Predavajući ovaj prvi broj časopisa našoj javnosti želimo da to bude od povijesnog značenja u razvitku naše psihijatrije«.

Socijalna psihijatrija je znanstveni i stručni časopis u kojem se objavljuju radovi iz onih znanstvenih područja u kojima se istražuje socijalna dimenzija psihičkog života čovjeka. Tu spadaju znanstvena područja psihijatrije, psihologije, sociologije, antropologije, filozofije i druga područja, najuže povezana i s istraživanjima biološke i psihološke dimenzije, a sve u cilju da se što bolje spozna cjelina psihičkog i psihopatološkog. Zbog svega toga časopis SOCIJALNA PSIHIJARIJA je interdisciplinarni časopis. Osnivači časopisa su Nikola Peršić i Vasko Muićević. Urednički odbor i Urednički savjet časopisa mijenjao se i nadopunjavao tijekom vremena, ali su se u njemu uvijek nalazili istaknuti hrvatski i inozemni znanstvenici iz više zemalja, a izdavač je Hrvatska akademija medicinskih znanosti u suradnji s Klinikom za psihijatriju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Časopis SOCIJALNA PSIHIJARIJA izlazi u četiri broja godišnje, a nekoliko brojeva časopisa imali su tematski karakter. Od 1980. godine časopis je indeksiran u američkom časopisu PsychINFO. U prošlosti su radove objavljivali eminentni stručnjaci iz Hrvatske i drugih republika bivše Jugoslavije i stručnjaci iz inozemstva. Po uobičajenim kriterijima, svi su radovi bili recenzirani. Radovi su objavljivani na hrvatskom i engleskom jeziku. Raspadom bivše Jugoslavije časopis se održao i nastavio izlaziti i unatoč velikim poteškoćama koje su izazvane ratnim prilikama u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. To potvrđuje i podatak da je časopis u razdoblju od 1991. do 1995. godine publiciran na 1448 stranica, a u njemu je objavljeno 115 radova. U

vrijeme domovinskog rata objavljeni su radovi u kojima se obrađivala psihijatrijska, psihološka i sociološka problematika vezana uz ratne uvjete, a posljednje dvije godine sve se više publiciraju bazični radovi iz područja socijalnih i psihijatrijskih znanosti. Tako sve više dolazi do izražaja interdisciplinarni koncept kao znanstvena metodologija u istraživanjima slojevitih socijalno psihijatrijskih i psiholoških problema suvremenog života. Upravo zbog toga smo ovaj jubilarni broj časopisa posvetili interdisciplinarnosti u socijalnoj psihijatriji, i time da smo u njemu publicirali radove naših eminentnih znanstvenika iz različitih znanstvenih područja. Ti će se radovi iznijeti na Simpoziju SOCIJALNA PSIHIJARIJA, koji se organizira u povodu 25. godišnjice izlaska časopisa SOCIJALNA PSIHIJARIJA.

Ove godine kada se navršava dvadeset i pet godina izlaska časopisa možemo i uza sve kritičke zamjerke sa zadovoljstvom istaći da je časopis SOCIJALNA PSIHIJARIJA imao višestruko značenje za razvoj socijalne psihijatrije i hrvatske psihijatrijske škole. Časopis je služio stručnjacima i znanstvenicima za objavljivanje rezultata njihovih istraživanja, te im je tako pomogao u stručnoj i znanstvenoj afirmaciji. Časopis je povezivao hrvatsku psihijatriju s europskom i svjetskom psihijatrijom, jer su 94 psihijatrijske ustanove, biblioteke i pojedinci iz inozemstva primali časopis a jedan broj inozemnih stručnjaka u njemu je publicirao svoje radove. Časopis je bio vrijedno edukativno štivo generacijama stručnjaka za stjecanje novih spoznaja iz socijalne psihijatrije. Časopis SOCIJALNA PSIHIJARIJA je i kroz teško ratno razdoblje razvijao znanstvenu socijalno-psihijatrijsku misao. U njemu su objavljivani radovi u kojima se razmatrala aktualna psihijatrijska i psihološka problematika rata u Hrvatskoj s vrlo širokim odrazima na psihički život pojedinca i zajednice. U časopisu su publicirani radovi i iz organizacije psihijatrijske službe pa je časopis ranijih godina a i u ovo ratno vrijeme služio za stjecanje novih saznanja o organizaciji psihijatrijske službe.

Sada, kada časopis ulazi u novo razdoblje, poželimo mu da i nadalje izvršava svoje poslanje i da ostvaruje ono što smo zabilježili u povodu izlaska prvog broja 1971. godine.

Uredništvo

Cjelokupna medicina dobiva suvremenim razvitkom znanosti i društva nove poticaje, smjerove ostvarenja. Psihijatrija predstavlja dio suvremenog medicinskog razvitka kako sadržajno tako i novim oblicima rada i odnosima prema drugim znanostima. Takav razvitak psihijatrije uvjetovan je sve većom potrebom da se u suvremenom životu izučava psihičko i sve većim mogućnostima da se utiče na psihičko ponašanje. Biološka i socijalna egzistencija čovjeka u suvremenim društvenim strukturama potiče sve više istraživanja socijalnih dimenzija u psihičkom. To je dalo osnovu za razvitak socijalne psihijatrije, koja se utemeljila kao važno interdisciplinarno područje psihijatrije.

Socijalna psihijatrija u nas mlado je područje psihijatrije. Časopis »SOCIJALNA PSIHIJARIJA« je plod saznanja i obrabrenja Prvog jugoslavenskog kongresa socijalne psihijatrije. U časopisu treba da se predstave znan-

stvena obilježja, ostvarenja i smjerovi razvoja socijalne psihijatrije u nas. Znanost treba da proizlazi iz života i da mu za uzvrat pruža čovječniji smisao i ljepotu. Zbog toga i ovaj časopis treba da zrcali našu zbilju i da joj pruža nove duhovne poticaje. Zato je potrebna pomoć i drugih znanosti koje izučavaju egzistencijalna pitanja čovjeka. Time se zacrtava interdisciplinarno značenje časopisa »SOCIJALNA PSIHIJARIJA«. Imena znanstvenih radnika koja se predstavljaju u Uredničkom savjetu časopisa govore u prilog takvim nastojanjima. Zbog svega toga smo uvjereni da će časopis pružiti značajnu pomoć razvoju socijalne psihijatrije u nas. Predavajući ovaj prvi broj časopisa našoj javnosti želimo da to bude od povijesnog značenja za razvitak naše psihijatrije.

Glavni urednik

Časopis »Socijalna psihijatrija« posvetio je ovaj tematski dvobroj radovima koji su izneseni na Seminaru »Psihičke posljedice rata«. Seminar je održan 30. X 1992. u organizaciji Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske.

Urednički odbor časopisa odlučio se za izdavanje ovoga tematskog broja iz nekoliko razloga. Prvi je svakako aktualna tematika mentalnog zdravlja povezana s domovinskim ratom u Hrvatskoj. U usporedbi s klasičnim ratovima, u ovome je ratu posve izbrisana granica između fronta i pozadine, između vojske i civilnog stanovništva. Dosla je do izražaja najbrutalnija agresija, ubija se i masakrira civilno stanovništvo, ruše se i pustoše gradovi i sela, ubijaju i masakriraju djeca, starci, borci i ranjenici. Pale se i uništavaju sakralni spomenici, kulturne tekovine i povijesna obilježja hrvatskog naroda. Uništavaju se zdravstvene ustanove, obiteljske nastambe, ruše mostovi, uništavaju prometnice, ubija se stoka, pustoše oranice i polja. Sve živo pretvara se u neživo, a neživo u prah i pepeo. Pokolji i masakriranja jedinstvena su pojava u ovome ratu na pragu XXI stoljeća, a veliko mnoštvo prognanika i izbjeglica, otrgnutih iz svojih domova na najbrutalniji način nevidena je pojava koja se događa na tlu europske civilizacije. Osvajanjem teritorija na način da se uništava i pali sve što je na putu jedne destruktivne, maligne, nekrofilne agresivne strasti, ostvaruje se ideologija »spaljene zemlje«. Patologija ovoga rata je nasilje u kojem se združuje osvajačka, maligna i nekrofilna agresija i terorizam - sve usmjereno prema genocidu. Iz takve patologije rata nastaje intenzivno individualno i kolektivno reagiranje s osebnim psihičkim stanjima i psihičkim poremećajima i to ne samo kod boraca i stanovništva koje živi na prostorima neposrednih ratnih događanja nego i kod stanovništva u tzv. »mimim zonama«. Posebna su psihička stanja prognanika, izbjeglica, djece, starijih osoba, žena, majki. U tim se stanjima kumulira veliki broj čimbenika koji uzrokuju vrlo složene, slojevite, dinamične, interakcijske procese koji i dovode do osobitih psihičkih reagiranja.

Na takvoj patologiji rata koja je i uzrok vrlo različitih i intenzivnih psihičkih poremećaja temelji se i njegov cilj: dugotrajno fizičko i psihičko iscrpljivanje, materijalno i svekoliko drugo razaranje i uništavanje sve u cilju i stva-

ranju straha i nemira, nespokojsva, panike, gubitka samopouzdanja i povjerenja u svoju vlastitost, smanjenju otpora prema agresoru, razvijanju stanja beznadnosti a posebno razvijanju stanja strastne mržnje koja bi trebala dovesti do jednakih odgovora. U središtu psihičkih reakcija rata u Hrvatskoj koja se iznose u ovom tematskom broju je POSTTRAUMATSKI STRESNI POREMEĆAJ. Prikazana je i analizirana raznolika simptomatologija tog poremećaja na temelju vlastitih zapažanja s kritičkim primjedbama u odnosu na podatke iz literature. Drugi dio tematike obrađuje i druge pojavnosti i stanja s kojima su se susretali autori u tijeku praktičnog rada bilo kod boraca, ranjenika, izbjeglica i prognanika. Time se dobivaju dragocjena vlastita iskustva koja se mogu uspoređivati s onima iz literature, a temelj su i za daljnja dugotrajnija istraživanja. U trećem dijelu su razrađeni organizacijski principi rada u odnosu na važnije segmente mentalnog zdravlja populacije za vrijeme rata u Hrvatskoj. Mnogo toga je u organizacijskom smislu u psihijatrijskoj djelatnosti u tijeku trajanja rata ostvareno zahvaljujući i dobro organiziranoj psihijatrijskoj službi u Hrvatskoj prije rata, koja je duboko bila povezana s cjelokupnošću mentalnog zdravlja naroda.

Prema iznesenom, drugi je razlog za izdavanje tematskog broja što on u neku ruku ima značenje i priručnika koji će poslužiti svima onima koji se interesiraju za probleme mentalnog zdravlja u ratnim uvjetima. Psihičke posljedice rata u Hrvatskoj zasigurno će biti dugotrajne i one će se mijenjati u odnosu na sadašnje stanje. Već se i sada pokazuje kako je psihička simptomatologija drugačija nego u nekim ranijim ratovima. Ponovno se pokazuje kako je patomorfoza psihičkih poremećaja uvjetovana različitim čimbenicima a među ostalim i načinom ratovanja i njegovom patologijom. To je predmet daljih istraživanja, od aktualnog do longitudinalnog, od psihijatrijskog do interdisciplinarnog, od psihijatrije do psihijatrijske sociologije i ratne psihijatrije. Radovi koji se iznose su doprinos ratnoj psihijatriji i valjani temelj za daljnja znanstvena istraživanja.

Glavni i odgovorni urednik:
Prof. dr sc. Nikola Peršić